

ZAŁĄCZNIK 3

Olsztyn, 25 marca 2019 roku

dr Maciej Tomasz Hartliński
Instytut Nauk Politycznych
Wydział Nauk Społecznych
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie

Autoreferat

1. Imię i Nazwisko

Maciej Tomasz Hartliński

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania

- 2009 – doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Stopień nadany uchwałą Rady Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w dniu 16 grudnia 2009 roku. Tytuł rozprawy „Kształtowanie się przywództwa partyjnego w Polsce”; promotor: prof. dr hab. Arkadiusz Żukowski; recenzenci: dr hab. Jerzy Sielski (Akademia Jana Długosza w Częstochowie), prof. dr hab. Stefan Opara (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie)
- 2005 – magister politologii; Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. Praca magisterska pod tytułem „Obraz przywództwa politycznego we współczesnej polskiej partii politycznej”; promotor: prof. dr hab. Arkadiusz Żukowski

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

- 2010 – obecnie; adiunkt w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
- 2005-2010 – asystent w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2016 r. poz. 882 ze zm. W Dz. U. z 2016 r. poz. 1311):

Osiągnięciem naukowym, które przedstawiam do oceny, jest cykl publikacji powiązanych tematycznie.

a) Tytuł osiągnięcia naukowego:

„Teoretyczne i empiryczne determinanty przywództwa politycznego w Polsce”

b) Publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego:

- Hartliński M., *Przywództwo polityczne. Wprowadzenie*, Olsztyn 2012, ss. 184.
- Hartliński M., *Prezydencjalizacja współczesnej polityki*, „Szkice Humanistyczne” 2012, nr 2, s. 91–102.
- Hartliński M., *Kierunki badań nad przywództwem politycznym. Analiza ilościowa na przykładzie polskich publikacji zbiorowych*, w: *Przywództwo polityczne w Polsce i na świecie*, seria wydawnicza „Forum Politologiczne”, Tom 15, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2013, s. 145–176.
- Hartliński M., *Zagadnienia badawcze w analizach przywódców politycznych na przykładzie wybranych publikacji politologicznych w Polsce*, „e-Politikon” 2014, nr 10, s. 125–144.
- Hartliński M., *Wybrane aspekty przywództwa politycznego w opinii polskich badaczy*, w: *Przywództwo-Etyka-Polityka*, pod red. E.W. Marciniak, J. Szczupaczyńskiego, Warszawa 2018, s. 243–258.

- Obrębska J., Hartliński M., *Teoria gier w procesie podejmowania decyzji przez przywódców politycznych w sytuacjach słabej zgodności interesów*, w: *Przywódcy polityczni wobec współczesnych zagrożeń i kryzysów. Wyzwania dla przywódców i partii politycznych*, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2017, s. 117–132.
- Hartliński M., *The selection of party leaders in Poland: Democratization of rules and predictability of results*, „Polish Political Science Review” 2014, No. 2, s. 5–21.
- Hartliński M., *Contemporary “Prince”. Influence, the position and authority of party leaders*, „South-East European Journal of Political Science” 2013, Vol. 1, No. 4, p. 131–146.
- Hartliński M., *Przywództwo partyjne w Polsce: wzmacnianie pozycji wewnątrzpartyjnej*, w: *Przywództwo partyjne w państwach postkomunistycznych*, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2015, s. 161–177.
- Hartliński M., *Formalne determinanty pozycji przywódców w strukturach pozaparlamentarnych partii politycznych w Polsce*, „Prawo i Polityka” 2015, Vol. 6, s. 40–64.
- Hartliński M., *Prerogatywy i aktywność przywódców partii politycznych w procesie selekcji kandydatów w wyborach Prezydenta RP w latach 1990–2015*, „Studia Politologiczne” 2016, Vol. 42, s. 56–72.
- Hartliński M., Klepański J., *Stanowiska i deklaracje przywódców partii politycznych w Polsce wobec religii*, „NURT SVD” 2017, nr 2, s. 303–321.

5) omówienie celu naukowego prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Wskazany osiągnięciem naukowym jest cykl powiązanych tematycznie dwunastu publikacji poświęconych teoretycznym i empirycznym determinantom przywództwa politycznego w Polsce. Składa się na niego jedna monografia, siedem artykułów w czasopiśmie naukowych oraz cztery rozdziały w monografiach zbiorowych (w sumie 376 stron).

Podjęcie tytułowych badań wyrasta z przekonania o istotności analiz najważniejszych polityków w państwie, zarówno w kontekście poszerzania wiedzy politologicznej, jak i możliwości aplikowania jej w życiu politycznym – przydatnym dla poszczególnych

polityków, partii politycznych oraz instytucji państwowych. Kluczowy jest również aspekt prognostyczny, który pozwala na ekstrapolację w oparciu o wyniki przeprowadzonych badań.

Tematyka przywództwa politycznego stanowi istotny aspekt wiedzy z zakresu nauk o polityce i wpisuje się we współczesne trendy badawcze. Aktualne kierunki badań, zwłaszcza w literaturze światowej, często odnoszą się do personalizacji polityki i stawiają poszczególnych polityków w centrum uwagi badawczej. Tym samym, podjęcie się systematycznej i pogłębionej analizy, w przedstawionym cyklu publikacji, poszczególnych aspektów teoretycznych i empirycznych przywództwa politycznego jest dowodem na włączenie się w dyskurs naukowy nad aktualnym i ważnym problemem badawczym.

Celem przeprowadzonych badań, których rezultaty przedstawiłem w przedłożonym cyklu publikacji, było rozpoznanie stanu badań, konceptualizacja pojęć oraz przeprowadzenie analiz dotyczących przywództwa politycznego w Polsce. Głównym zadaniem było usystematyzowanie dostępnej wiedzy teoretycznej, a w konsekwencji wypracowanie i zaproponowanie własnych kategorii teoretycznych oraz kryteriów do analiz empirycznych. Stąd, do trzech głównych problemów badawczych można zaliczyć następujące dylematy: jakie są podstawy teoretyczne przywództwa politycznego? Jakie są wiodące kierunki badań nad przywództwem politycznym? Jakie są formalne determinanty aktywności przywódców politycznych (prezydentów, premierów, przewodniczących/prezesów partii politycznych)?

Dla prawidłowej realizacji celów badawczych, w zależności od celu badań w poszczególnych publikacjach, wykorzystano przede wszystkim pięć metod badawczych charakterystycznych dla nauk o polityce: instytucjonalno-prawną, porównawczą, decyzyjną, ujęcie ilościowe i jakościowe, analizę treści. Pierwsza z metod posłużyła do analizy formalnego statusu przywódców partyjnych w strukturach partii politycznych. Druga ze wskazanych metod została wykorzystana do komparatystyki wybranych wskaźników między poszczególnymi przywódcami oraz partiami politycznymi aby ukazać podobieństwa i różnice. Trzecia z metod pomogła w rozpoznaniu ośrodka decyzji i założeń procesu decyzyjnego. Czwarta metoda pozwoliła na gruntowne przedstawienie i opracowanie zebranego materiału oraz jego eksplanację. Ostatnia z metod przysłużyła się do analizy stanowisk i poglądów deklarowanych przez przywódców politycznych.

Do głównych źródeł wykorzystanych w procesie badawczym można zaliczyć angielską oraz polską literaturę przedmiotu. Ponadto, kluczową rolę odegrała dokumentacja partii politycznych, którą pozyskałem w wyniku kwerendy źródłowej w Ewidencji Partii Politycznych prowadzonej przez VII Wydział Cywilno-Rejestrowy Sądu

Okręgowego w Warszawie. Przydatne były także dane ilościowe pozyskane z zasobów Państwowej Komisji Wyborczej oraz Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

Punktem wyjścia dla prowadzonych badań była monografia zatytułowana *Przywództwo polityczne. Wprowadzenie*, Olsztyn 2012, ss. 184, w której dokonano konceptualizacji najważniejszych pojęć dotyczących teorii przywództwa politycznego. Przede wszystkim starałem się rozwiązać węzłowe dylematy terminologiczne oraz zaproponować klasyfikacje i typologie tego pojęcia. Co istotne, dążyłem do ukazania głównych aspektów istotnych dla aplikacji teorii na przykładzie polskich przywódców politycznych. Co warto nadmienić, była to jedna z pierwszych publikacji politologicznych w Polsce wydanych jako e-book, oprócz funkcjonującej równolegle klasycznej wersji papierowej.

Proces badawczy rozpocząłem od umiejscowienia tytułowego zagadnienia wśród innych subdyscyplin nauk o polityce oraz przedmiotów dydaktycznych prowadzonych na kierunku Politologia. Jako pierwszy dokonałem analizy przywództwa politycznego jako przedmiotu nauczania w Polsce. Kwerenda przeprowadzona wśród 23 jednostek naukowo-dydaktycznych posiadających status publicznych uczelni akademickich pozwoliła wskazać, że przedmioty dotyczące przywództwa politycznego znajdowały się w programach nauczania sześciu z nich. Tym samym udało się wyodrębnić osiem przedmiotów bezpośrednio odnoszących się do omawianej kwestii, wraz z przypisaniem im formy zajęć, poziomu kształcenia oraz specjalności, na której są nauczane. Co więcej, analiza programów kształcenia w zakresie owych przedmiotów ukazała, jakie zagadnienia są poruszane przez prowadzących zajęcia oraz jaką literaturę zaleca się czytać najczęściej.

W kontekście teoretycznym przedstawiłem przesłanki do podejmowania wysiłków badawczych w kierunku eksplanacji przywództwa politycznego oraz jego ścisłego powiązania z percepcją polityki, gdyż zrozumienie ich jest wzajemnie uwarunkowane. Wskazałem istotne koncepcje przywództwa politycznego występujące w literaturze anglojęzycznej oraz polskiej, a w konsekwencji także autorską propozycję konceptualizacji przywództwa politycznego. Szczególną uwagę zwróciłem na wyjaśnienie tego pojęcia, cech charakterystycznych oraz determinant zostania przywódcą politycznym lub zwolennikiem. Wskazałem i uzasadniłem typologię przywództwa politycznego oraz poziomy na jakich rozpatruje się przywództwo polityczne. Co więcej, wyodrębniłem dwa główne kryteria przypisania przywództwa politycznego zilustrowane przykładami.

W dalszej części poruszyłem kwestie trzech podstawowych typów przywództwa politycznego: przywództwa prezydenckiego, przywództwa premierowskiego oraz przywództwa partyjnego. Wskazałem na uwarunkowania ustrojowe oraz polityczne, które

kształtują aktywność pierwszych dwóch typów przywództwa politycznego. Dokonałem, w wyniku interpretacji literatury przedmiotu, dostosowania i aplikacji narzędzi oraz sposobów analizy przywództwa politycznego w odniesieniu do Prezydenta RP oraz Prezesa Rady Ministrów. Warto nadmienić, że zastosowanie kategorii przywództwa premierowskiego było pionierską inicjatywą, która dotychczas nie miała miejsca w polskiej literaturze przedmiotu. Na zakończenie odniosłem się do problematyki prowadzenia badań nad przywództwem partyjnym w kontekście selekcji wewnątrzpartyjnej oraz znaczenia w procesie wyborów powszechnych. Dokonałem także komparatystyki cech społeczno-demograficznych osób, które można zaliczyć do grona tych trzech typów przywódców politycznych.

Teoretyczne ujęcie przywództwa politycznego znalazło swe odzwierciedlenie w kolejnych pięciu publikacjach.

Koncepcja prezydencjalizacji polityki stawia w centrum uwagi przywódców politycznych i stanowi istotny element teorii przywództwa politycznego (Hartliński M., *Prezydencjalizacja współczesnej polityki*, „Szkice Humanistyczne” 2012, nr 2, s. 91–102). Punktem wyjścia do podjęcia się tego tematu były współczesne trendy w funkcjonowaniu, a przede wszystkim postrzeganiu życia politycznego ukazujące koncentrację na poszczególnych politykach zajmujących najważniejsze stanowiska publiczne. Ci zaś dążą do poszerzenia swoich wpływów w celu odgrywania możliwie istotnej roli w polityce.

W przedmiotowym artykule dokonałem wyjaśnienia dylematów terminologicznych związanych z wykorzystywaniem pojęcia prezydencjalizacji w literaturze przedmiotu. Dokonałem również systematyzacji koncepcji i dyskursu w tej materii przywołując liczne ujęcia tego zjawiska. Wychodząc od komparatystyki reżimów prezydenckich i parlamentarnych przedstawiłem następnie koncepcję prezydencjalizacji polityki zaproponowaną przez Thomasa Poguntke oraz Paula Webba, którzy zwrócili uwagę, że w systemach parlamentarnych mamy do czynienia ze wzrostem autonomii w ramach partii i władzy wykonawczej, jak i również koncentrację procesów wyborczych na przywódcach politycznych. Odniosłem ją również do propozycji Ludgera Helmsa zwracającego między innymi uwagę na wzrost znaczenia poszczególnych przywódców na wyniki wyborów parlamentarnych; zmniejszenie zaangażowania premierów w codzienne życie parlamentarne; wzrost znaczenia ośrodków pozaparlamentarnych w strategii rządzenia; funkcjonalne i wizerunkowe oddzielenie osoby premiera od działań rządu. Wskazałem na fundamenty koncepcji Marka Bevira i Roda A.W. Rhodesa, którzy również podkreślają centralizację ośrodka decyzyjnego, a przede wszystkim personalizację medialną osoby premiera przeciwstawiając ją kolegialnemu podejmowaniu decyzji przez rząd. Opracowanie to

pozwoili unaocznici, ze przydencjalizacja oznacza skupianie wladzy w rekach jednego przywodcy politycznego. Po drugie, jest to trend, z ktorym mamy do czynienia w systemach parlamentarnych. Po trzecie, dotyczy to szefow rzadow. Po czwarte, koncepcja ta wiaze sie z personalizacja kampanii wyborczych. W konsekwencji tego premier staje sie najwazniejsza osoba w panstwie zarowno w sensie formalnym, decyzyjnym, jak i medialnym.

Kierunki badan nad przywodztwem politycznym w Polsce staly sie przedmiotem analizy ukazanym w kolejnym opracowaniu (Hartliński M., *Kierunki badan nad przywodztwem politycznym. Analiza ilosciowa na przykladzie polskich publikacji zbiorowych*, w: *Przywodztwo polityczne w Polsce i na swiecie*, seria wydawnicza „Forum Politologiczne”, Tom 15, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2013, s. 145–176). Celem analizy bylo okreczenie merytorycznego zakresu tresci w 354 artykulach ze wszystkich monografi zbiorowych o przywodztwie politycznym, ktore ukazyly sie w Polsce latach 2001–2011. Byla to pierwsza taka analiza literatury przedmiotu dotyczaca przywodztwa politycznego. Zrealizowalem trzy glowne kroki badawcze do ktorych nalezy zaliczyc: identyfikacje literatury przedmiotu mogacej posluzyc za zrodlo analizy; przesledzenie tresci wszystkich zawartych w nich artykulow; przyporzadkowanie ich do poszczegolnych kierunkow badan. Doglebna lektura i analiza tresci pozwolila na wyroznienie glownych trendow w analizach przywodztwa politycznego i ukazanie go w wymiarze ilosciowym.

Pierwsza tego typu analiza obejmujaca taki zakres materialu, pozwolila wskazac na piec glownych kierunkow badan nad przywodztwem politycznym. Ustalilem, ze sa to: przywodcy polityczni (55 artykulow); przywodztwo polityczne na poziomie lokalnym (42); teoria przywodztwa politycznego (31); przywodztwo polityczne w poszczegolnych panstwach i regionach (19); przywodztwo partyjne (17). Najszerzej opisywanym problemem byli przywodcy polityczni, gdyz w 55 tekstach przedstawionych zostalo 51 politykow. Kolejnym kierunkiem analiz bylo przywodztwo polityczne na poziomie lokalnym. Autorzy poslugujacy sie tytulowa kategoria napisali 42 teksty na ten temat. Przede wszystkim skupiali sie na aspekcie samorzadu terytorialnego w Polsce i na swiecie oraz politykach, liderach i przywodcach lokalnych. Mozliwe bylo takze wyodrebnienie tekstow nawiazuujacych do teoretycznych aspektow przywodztwa politycznego. W 31 opracowaniach autorzy nawiazuja do klasyfikacji czy tez definicji tego pojecia, a takze daja do wskazania lub usystematyzowania pewnych punktow w dyskursie na ten temat. Zainteresowaniem badaczy cieszyly sie takze kwestie przywodztwa politycznego w poszczegolnych panstwach i regionach. Poslugujac sie ta kategoria, opublikowanych zostalo 19 tekstow. Dotycza one zarowno pojedynczych panstw, jak i regionow czy kontynentow. Najmniej liczny

kierunkiem badań spośród wyróżnionych kategorii, jest tematyka przywództwa partyjnego, której poświęcono 17 tekstów. Skupiono się zarówno na Polsce, jak i również na innych państwach.

Kontynuacją i pogłębieniem powyższych badań było przeanalizowanie zagadnień badawczych w analizach przywódców politycznych podejmowanych przez polskich badaczy (Hartliński M., *Zagadnienia badawcze w analizach przywódców politycznych na przykładzie wybranych publikacji politologicznych w Polsce*, „e-Politikon” 2014, nr 10, s. 125–144). Tekst ten jest konsekwencją przeprowadzonej wcześniej interpretacji kierunków badań nad przywództwem politycznym, gdyż wyróżnione wówczas trendy pokazały, że przywódcy polityczni stanowią główną oś zainteresowania wśród polskich badaczy. Dotychczas występował brak opracowania dążącego do zebrania i przedstawienia zagadnień poruszanych w analizach przywódców politycznych w polskiej literaturze przedmiotu. Była to pierwsza próba wskazania na węzłowe zagadnienia treściowe i metodologiczne podejmowane przez innych autorów. Dokonałem analizy i systematyzacji zagadnień poruszanych w opracowaniach dotyczących badań przywódców politycznych oraz płynących z nich wniosków, a także rozpoznania w jaki sposób badani są przywódcy polityczni.

W wyniku analizy uwzględniono w procesie badawczym opracowania odnoszące się do 51 polityków (11 polskich i 40 zagranicznych). Zwracając uwagę na kontekst geograficzny warto wspomnieć, że większość opracowań dotyczy przykładów zagranicznych, a rodzimi przywódcy polityczni nie stają się celem intensywnych dociekań. Patrząc szerzej przez pryzmat kontynentów, widać już większą dysproporcję. Największa liczba przywódców pochodziła z Europy (16), Azji (9), Afryki (9), Ameryki Płd (2), Ameryki Płn (1), zaś z Rosji – jako po części państwa leżącego w Azji/Europie – 3. Kolejnym wyróżnikiem poddanym oszacowaniu jest odległość czasowa, jaka dzieli ukazanie się publikacji od zakończeniu aktywności politycznej/pełnienia stanowisk publicznych. W przypadku polskich przywódców tylko dwa spośród jedenastu przypadków dotyczyły postaci funkcjonujących w „dalekiej” przeszłości (Ignacy Paderewski i Józef Piłsudski). Biorąc pod uwagę polityków zagranicznych, to 13 z 40 zakończyło swoją aktywność w I poł. XX wieku.

W kontekście analiz poszczególnych przywódców wyróżniłem trzy główne obszary. Są to zagadnienia biograficzne; porównania przywódców politycznych; aktywność przywódców w różnych kontekstach. Najczęściej spotykanym zagadnieniem w podejściu do analiz przywódców politycznych jest przedstawienie ich osoby w kontekście drogi do władzy. Autorzy skupiają się wówczas na kolejnych etapach życia, osiągnięciu pozycji politycznych, czy też sposobie ich sprawowania. Wówczas dąży się do zarysowania całokształtu politycznej

aktywności danego przywódcy politycznego. Wśród tych opracowań występuje zróżnicowanie odnośnie poszczególnych akcentów. Autorzy rozpoczynają swoją narrację od czasów młodości, pierwszych inicjatyw politycznych, a czasem dopiero od momentu pełnienia funkcji publicznych. W niektórych przypadkach dodają informacje o życiu prywatnym lub też skupiają się wyłącznie na wybranych punktach zwrotnych. Interesującym podejściem jest porównywanie przywódców politycznych, a poprzez to wskazywanie na różnice i podobieństwa pomiędzy nimi. W przeanalizowanych tekstach dostrzegłem różnorodność dotyczącą stopnia komparatystyki, gdyż większość tekstów raczej skupiała się na przedstawieniu przywódców politycznych bez uściślonych wcześniej kryteriów. Ostatni obszar badań przywódców politycznych, który nie mieścił się w poprzednich grupach był najbardziej szeroki. Dotyczył on m.in. wizerunku, funkcjonowania państwa, czy też prowadzenia polityki zagranicznej przez określonego przywódcę politycznego.

Następnym etapem analizy literatury przedmiotu była próba bezpośredniego zwrócenia się do badaczy przywództwa politycznego i na podstawie ich opinii określenie głównych aspektów teoretycznych (Hartliński M., *Wybrane aspekty przywództwa politycznego w opinii polskich badaczy*, w: *Przywództwo-Etyka-Polityka*, pod red. E.W. Marciniak, J. Szczupaczyńskiego, Warszawa 2018, s. 243–258). Było to pierwsze opracowanie, w którym zebrano i dokonano analizy opinii polskich politologów odnośnie przywództwa politycznego. Zrealizowano następujące cele badawcze: rozpoznanie opinii badaczy w zakresie dwóch głównych aspektów przywództwa politycznego odnośnie percepcji węzłowych zagadnień związanych z podstawami teoretycznymi; opinii na temat prezydentów i premierów Polski po 1989 roku w kontekście próby ich oceny w kategoriach przywództwa politycznego. W konsekwencji postawiłem dwa podstawowe pytania badawcze: jak polscy badacze postrzegają wybrane aspekty teoretyczne przywództwa politycznego? oraz w jakim stopniu przypisują przywództwo polityczne poszczególnym prezydentom i premierom? Badanie zostało oparte na kwestionariuszu ankiety rozesłanym drogą elektroniczną do wybranych respondentów. Dobór próby został oparty na kryterium eksperckim. Tym samym, prośbę o udział w badaniach wysłano łącznie do 54 osób. Otrzymano 26 wypełnionych formularzy, co stanowi 48%.

W wyniku analizy danych może stwierdzić, że odnośnie kwestii, co w większym stopniu decyduje o zostaniu przywódcą politycznym, odpowiedzi rozłożyły się prawie po równo. Powstały dwie wyraźne i równoważne grupy. Z jednej strony, 12 respondentów stwierdziło, że są to osobiste cechy i umiejętności konkretnej osoby. Natomiast 11 uznało, że są to sprzyjające okoliczności czasu i miejsca. Trzy osoby wskazały trzecią możliwość – inne,

choć nie wymieniono jakie. Z przywództwem politycznym mamy do czynienia zarówno w polityce w wymiarze międzynarodowym, krajowym, jak i lokalnym. Choć zdaniem respondentów najbardziej „naturalnym otoczeniem” jest polityka krajowa, w mniejszym stopniu poziom międzynarodowy jak i lokalny. Zdaniem respondentów, zdecydowanie tak (19) lub raczej tak (5) to posiadanie realnego wpływu na sprawowanie władzy decyduje o byciu przywódcą politycznym. Dużo mniejszym poparciem cieszyła się teza o tym, iż to zajmowanie stanowiska decyduje o przypisaniu tego miana. Zdecydowana większość respondentów (22) uznała, że przywódcy polityczni są potrzebni tak samo w czasach stabilnych, jak i niestabilnych politycznie. Dwie osoby stwierdziły, że reguły państwa demokratycznego zdecydowanie ograniczają rolę przywódców politycznych zaś osiem, iż raczej tak. Większość była zatem zdania, że sytuacja taka raczej nie (11) lub zdecydowanie nie ma miejsca (5). W opinii respondentów dwie kwestie, takie jak doświadczenie życiowe oraz polityczne, wysuwają się na czoło, gdyż przywódca polityczny powinien niezbędnie posiadać właśnie takie atrybuty. Kluczową i finalną częścią przeprowadzonych badań jest wiedza o przywódcach politycznych w Polsce po 1989 roku z perspektywy badacza tego zjawiska. Najwięcej pozytywnych wskazań otrzymał Lech Wałęsa, którego za przywódcę politycznego zdecydowanie uważa 13 respondentów. Następny w kolejności jest Aleksander Kwaśniewski (12), Lech Kaczyński (9). Z kolei w przypadku premierów, zdecydowanie przoduje Donald Tusk, którego za przywódcę politycznego zdecydowanie uznało 21 osób. Drugi w kolejności jest Jarosław Kaczyński z 16 wskazaniem, zaś Tadeusz Mazowiecki otrzymał 14 takich odpowiedzi. Sumując odpowiedzi wskazujące, że dany premier był zdecydowanie tak lub raczej tak przywódcą polityczny ukazuje się następująca klasyfikacja: Tadeusz Mazowiecki (24), Donald Tusk (23), Jarosław Kaczyński (21), Leszek Miller (21).

W kolejnym opracowaniu poddano analizie problematykę podejmowania decyzji przez przywódców politycznych w kontekście teorii gier (Obrębska J., Hartliński M., *Teoria gier w procesie podejmowania decyzji przez przywódców politycznych w sytuacjach słabej zgodności interesów*, w: *Przywódcy polityczni wobec współczesnych zagrożeń i kryzysów. Wyzwania dla przywódców i partii politycznych*, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2017, s. 117–132)¹. Celem badawczym była analiza procesu podejmowania decyzji przez przywódców politycznych w sytuacjach słabej zgodności interesów. Teoria gier wskazuje wówczas rozwiązania w postaci gier przetargu (gier rokowań). Dążyliśmy do odpowiedzi na

---

¹ Mój indywidualny wkład w prace badawcze polegał na zainicjowaniu wspólnej analizy, zaprojektowaniu procesu badawczego, analizie literatury przedmiotu pod kątem powiązania teorii gier i przywództwa politycznego oraz sformułowania wniosków końcowych (swój udział oceniam na 50%).

pytanie, jakie są warianty zachowań przywódców politycznych w sytuacjach słabej zgodności interesów i jakie strategie powinni przyjąć przywódcy w celu realizacji swoich celów politycznych. Do przeprowadzenia analizy posłużyliśmy się wybranymi macierzami pozwalającymi prześledzić podejmowanie decyzji w wyżej wymienionych sytuacjach. Natomiast założenia badawcze zostały zrealizowane poprzez wykorzystanie metody racjonalnego wyboru oraz odwoływanie się do założeń teorii gier.

Istotnym wkładem było poruszenie tytułowej problematyki, która nie była dotychczas podejmowana przez polskich badaczy przywództwa politycznego. Wskazaliśmy, że teoria gier ma zastosowanie w analizach przywództwa politycznego. Wobec podjętego celu badawczego przedstawiliśmy główne założenia teorii gier w kontekście podejmowania decyzji przez przywódców politycznych w sytuacjach słabej zgodności interesów. Jak pokazały przykładowe macierze w sytuacjach, gdy interesy przywódców politycznych są częściowo zgodne i częściowo sprzeczne, tylko postępowanie zgodnie z racjonalnością kooperacyjną może przynieść zamierzone korzyści obu stronom. Ponadto, strategiczne podejście w sytuacjach słabej zgodności interesów może okazać się kluczowe przy podejmowaniu decyzji przez przywódców politycznych. Brak umiejętności prowadzenia rokowań i zawierania kompromisowych wbrew pozorom może przynieść niższą wypłatę obu stronom konfliktu.

Kluczową przesłanką do dalszych badań było założenie, że wiedza o procesie selekcji przywódców w partiach politycznych jest fundamentalnym elementem wiedzy o przywódcach politycznych (Hartliński M., *The selection of party leaders in Poland: Democratization of rules and predictability of results*, „Polish Political Science Review” 2014, No. 2, s. 5–21.). Celem badawczym była analiza wewnątrzpartyjnej selekcji przywódców. Eksploracja tego zagadnienia została oparta na 80 przypadkach w 16 partiach politycznych w okresie obejmującym lata 1990-2013. Opierając się na metodach ilościowych i jakościowych, a także kwerendzie w Sądzie Okręgowym w Warszawie i prowadzonej tam Ewidencji Partii Politycznych przez VII Wydział Cywilno-Rejestrowy, dokonałem jako pierwszy pełnej analizy dokumentacji dotyczącej przebiegu procesu selekcji przywódców partyjnych. Po uprzednim naszkicowaniu zasad selekcji skupiłem się na dokładnym przestudiowaniu i usystematyzowaniu wyników wyborów na Przewodniczącego/Prezesa partii.

W drodze analizy szczegółowych danych ilościowych ustaliłem, że podczas wszystkich 80 wyborów przywódców, w 73 przypadkach do zwycięstwa w wyborach wewnątrzpartyjnych wystarczyło jedno głosowanie. Jedynie 6 razy potrzebne było ponowne głosowanie, zaś w 1 przypadku niezbędne były 3 rundy głosowań. W 49 przypadkach udział

wziął wyłącznie jeden kandydat na przywódcę partii. W 21 przypadkach mieliśmy do czynienia z rywalizacją dwóch osób. Zdarzały się również przypadki że było 3, 4 a nawet 5 kandydatów. Ustaliłem również, że w zdecydowanej większości (49) osoby zdecydowały się kandydować wyłącznie jeden raz. Jednakże w niektórych przypadkach ubiegały się o przywództwo w partii nawet 6, 7 czy 8 razy, choć dotyczyło to głównie osób utrzymujących swoją władzę i dążących do reelekcji. Najwięcej razy o przywództwo w jednej partii ubiegał się Waldemar Pawlak. Z kolei zwracając uwagę, że niektóre osoby przynależały do wielu partii, to najczęściej razy o przywództwo ubiegał się Donald Tusk (8) oraz Jarosław Kaczyński (7). Uwzględniając aspekt płci, można wskazać jedynie dwie kobiety, które brały udział w rywalizacji o przywództwo w partiach politycznych. Joanna Senyszyn bez powodzenia ubiegała się o przywództwo w Sojuszu Lewicy Demokratycznej w 2011 roku. Natomiast Izabela Jaruga-Nowacka z Unii Pracy była jedyną kobietą na najwyższym stanowisku partyjnym, choć jedynie przez krótki okres między kwietniem 2004 roku a majem 2005.

Ponadto ustaliłem, że utrzymanie przywództwa partyjnego jest najbardziej prawdopodobnym scenariuszem. W przypadku 36 z 41 przypadkach udało się pozostać na stanowisku. Czynnikiem oponenta nie był istotny, gdyż spośród 12 takich zdarzeń w większości (7) i tak wybory wygrał urzędujący przywódca.

Utworzyłem również klarowny schemat ukazujący kompetetywność w procesie selekcji przywódców, który ukazał dystans oraz interwały poparcia w poszczególnych wyborach. Tym samym udało się ustalić, że w partiach politycznych w których odbyło się więcej elekcji przywódców, rywalizacja o stanowisko była większa, a różnice w głosach oddanych na poszczególnych kandydatów mniejsze.

Biorąc pod uwagę zebrane i przeanalizowane dane zaproponowałem typologię partii politycznych uwzględniającą liczbę przywódców i kandydatów. Pozwoliła ona na wyodrębnienie czterech grup partii politycznych w kontekście procesu selekcji przywódców. Adaptacja klasyfikacji pozwala łatwiej zidentyfikować partie polityczne i zachodzące w nich procesy wewnętrzne, a co ważniejsze możliwość przypisania poszczególnych partii do określonej grupy.

Uwzględniając proces personalizacji polityki podjąłem się analizy problemu badawczego dotyczącego silnej pozycji przywódcy we współczesnych partiach politycznych (Hartliński M., *Contemporary "Prince". Influence, the position and authority of party leaders*, „South-East European Journal of Political Science” 2013, Vol. 1, No. 4, p. 131–146). Celem niniejszego opracowania była próba przedstawienia i zinterpretowania problematyki przywódców partyjnych w kontekście zakresu sprawowanej przez nich władzy. W oparciu o

statuty pięciu partii politycznych, relewantnych z punktu widzenia wyborów parlamentarnych w Polsce w 2011 roku, podjąłem próbę określenia formalnej roli przywódców w partiach politycznych. Zwróciłem uwagę przede wszystkim na kwestie pozycji i kompetencji przywódcy w partii. W pierwszej kolejności, w kontekście teoretycznym, zwróciłem uwagę na personalizację polityki i rosnące znaczenie poszczególnych polityków. Następnie, analizując rozwiązania statutowe określone przez partie polityczne, wskazałem wielość rozwiązań regulujących aktywność przywódców partyjnych. Wnioski płynące z tego badania pozwalają na stwierdzenie, że partie polityczne wypracowały oryginalne rozwiązania pozycji i roli swoich przywódców. Dotyczy to zarówno nazwy stanowiska, jak i w największym stopniu kompetencji jakie im się nadaje. Każda partia ma oryginalny i zróżnicowany od innych zakres formalnych prerogatyw przywódcy, jak i wyznacza mu inną pozycję w strukturach. Spotkać bowiem możemy zarówno przypadki, że przywódca jest wyodrębniony w statucie jako jednoosobowy organ z szerokim zakresem kompetencji (Prawo i Sprawiedliwość). Możliwa jest również sytuacja odwrotna, kiedy to mamy do czynienia z przywódcą będącym częścią organu kolegialnego, bez wyodrębnionych i znacznych kompetencji przypisanych wyłącznie temu stanowisku (Sojusz Lewicy Demokratycznej).

Pogłębiona kontynuacja tego problemu znalazła swoje odzwierciedlenie w próbie zbadania na ile wzmacniania jest wewnątrzpartyjna pozycja przywódców partyjnych (Hartliński M., *Przywództwo partyjne w Polsce: wzmacnianie pozycji wewnątrzpartyjnej*, w: *Przywództwo partyjne w państwach postkomunistycznych*, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2015, s. 161–177). Celem opracowania było poznanie najważniejszych determinant kształtujących przywództwo partyjne w Polsce. W tym miejscu przydzielone one zostały do dwóch głównych obszarów regulujących życie partyjne, czyli zewnętrznych i wewnętrznych. Po pierwsze, specyfiki systemu partyjnego oraz powstawania poszczególnych partii politycznych z uwzględnieniem roli przywódców. Po drugie, uwarunkowań wewnątrzpartyjnych, które stanowią fundament i główny wątek opracowania. Analiza skupiła się przede wszystkim na przykładzie wiodących wówczas partii politycznych: Platforma Obywatelska Rzeczypospolitej Polskiej, Prawo i Sprawiedliwość, Twój Ruch, Polskie Stronnictwo Ludowe oraz Sojusz Lewicy Demokratycznej.

Prezentując tło dla przywództwa partyjnego ukazałem, że dominacja Platformy Obywatelskiej Rzeczypospolitej Polskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości na arenie partyjnej i wyborczej, wzajemna rywalizacja pomiędzy nimi, a co za tym idzie kształt polskiej polityki, pozostają nie bez znaczenia dla charakteru przywództwa partyjnego. Przyczyną lub też konsekwencją (co jest interesującym, lecz oddzielnym i intrygującym pytaniem badawczym)

tego stanu rzeczy jest również supremacja dwóch czołowych przywódców partyjnych w ostatnich latach, tj. Donalda Tuska oraz Jarosława Kaczyńskiego. Ich nadrzędna i niepodważalna rola w partiach oraz w świadomości obywateli wykreowała wiodącą rolę w państwie i życiu publicznym w latach 2005–2014.

Patrząc jednak na wspomniane partie, jak i pozostałe ujęte w analizie, można dostrzec kilka symptomów zmian. Po pierwsze, mamy do czynienia z bardzo mocną pozycją formalną przywódców w partiach politycznych. Przede wszystkim w Prawie i Sprawiedliwości, ale i w Platformie Obywatelskiej Rzeczypospolitej Polskiej jest to pozycja pozwalająca na pełne kształtowanie otoczenia osoby zajmującej to stanowisko. Na pozór w odwrotną stronę – osłabiania pozycji przywódcy – umożliwiając jak najszerszemu gronu członków partii wybór przywódcy, podążają dwie partie. Platforma Obywatelska Rzeczypospolitej Polski i Sojusz Lewicy Demokratycznej dopuściły wszystkich swoich członków do wyboru przewodniczącego partii. Ta pierwsza decydując się wyłącznie na powszechny wybór, zaś druga wprowadzając taką możliwość (obok innych) i wykorzystując ją w ostatnich wyborach, wygranych przez Leszka Millera w 2012 roku.

Możemy zatem stwierdzić, że z jednej strony polskie partie polityczne dążą do koncentracji władzy w rękach przywódców. Z drugiej zaś, dając im mandat z wewnątrzpartyjnych wyborów powszechnych potwierdzają ich silną legitymację. Oba symptomy pozwalają postawić generalną tezę o solidnej legitymizacji do sprawowania szerokiej władzy wewnątrz partii.

Kolejne badania poszerzają wiedzę o formalnych determinantach przywództwa partyjnego w partiach pozaparlamentarnych w Polsce (Hartliński M., *Formalne determinanty pozycji przywódców w strukturach pozaparlamentarnych partii politycznych w Polsce*, „Prawo i Polityka” 2015, Vol. 6, s. 40–64). Głównym celem badawczym była pionierska próba komparatystyki formalnej pozycji przywódcy partyjnego w strukturach partii politycznych w Polsce na przykładzie partii niszowych, które nie uzyskały dotychczas szerokiego poparcia wśród obywateli i nie wprowadziły swoich przedstawicieli do parlamentu. Co prawda ich zakres działalności i wpływ na politykę krajową jest znikomy. Nie umniejsza to jednak wagi naukowej i pochylenia się nad jednym z aspektów przywództwa w takich ugrupowaniach, które poprowadzi do szerszego zrozumienia przywództwa politycznego w Polsce. Do badań wybrano wszystkie partie polityczne znajdujące się w ewidencji partii politycznych (stan na październik 2015 roku, przed wyborami parlamentarnymi), a nie uzyskały poparcia w ostatnich wyborach parlamentarnych w 2011

roku i nie wprowadziły swoich przedstawicieli do Sejmu w ówczesnej kadencji. Ostatecznej analizie poddano 76 partii, do akt których dostęp był możliwy.

W toku procesu badawczego ustaliłem, że w prawie wszystkich ugrupowaniach występują dwa formalne określenia stanowiska przywódcy. Są to przewodniczący (35) oraz prezes (33), przy czym najczęściej są one dookreślone skrótem partii lub nazwą organu kolegialnego którym kierują. W większości (46) stanowisko przywódcy jest organem samodzielnym, wyodrębnionym w strukturze organizacyjnej. W mniej licznej grupie partii umieszcza się przywódcę na czele organu kolegialnego. Szeregując hierarchię organów partyjnych, w największej liczbie przypadków nie wyróżniono go (31). Jeżeli już zostało to zrobione, to przypisano mu miejsce drugie (19) lub trzecie (14). Przywódca prawie zawsze, z racji zajmowanej pozycji, zostaje członkiem pozostałych kluczowych organów partyjnych. W nieco ponad połowie partii (39) ma możliwość profilowania składu najbliższych współpracowników poprzez prerogatywę zgłaszania ich kandydatur. Zróżnicowanie kształtowana jest długości kadencji, choć najczęściej wynosi ona 4 lata (32 partie).

Ponadto, odnosząc się do poprzednich prób badawczych opisanych w wyżej wymienionych dwóch artykułach ustaliłem, że partie pozaparlamentarne nie różnią się zasadniczo od partii głównego nurtu. Nie ma znacznych dysproporcji w stosunku do stosowanych terminów; wyodrębnienia spośród innych organów; różnych rozwiązań dotyczących czasu trwania kadencji; automatycznego wchodzenia w skład najważniejszych organów decyzyjnych; oraz sposobu wyboru przywódców. Jediną wyraźną różnicą jest liczny brak wyróżnienia przywódcy pośród organów partii w partiach pozaparlamentarnych, gdyż proporcjonalnie rzadziej spotyka się takie rozwiązanie wśród głównych partii politycznych. Podsumowując przeprowadzoną analizę można postawić tezę o braku różnic między grupą partii parlamentarnych a pozaparlamentarnych w Polsce w zakresie formalnych determinant pozycji przywódcy. Napotkamy różnice w poszczególnych partiach, jednak ogólne tendencje i proporcje w obu grupach są zbliżone.

Poddałem również badaniom prerogatywy i aktywność przywódców partii politycznych w kontekście selekcji kandydatów w wyborach Prezydenta RP (Hartliński M., *Prerogatywy i aktywność przywódców partii politycznych w procesie selekcji kandydatów w wyborach Prezydenta RP w latach 1990–2015*, „Studia Politologiczne” 2016, Vol. 42, s. 56–72). Głównym celem opracowania było przybliżenie kwestii związanych z wewnątrzpartyjną rywalizacją o nominację na kandydata w wyborach Prezydenta RP w latach 1990–2015. Szczególną uwagę skupiłem na stanowisku przywódcy partyjnego i jego wpływowi na proces nominowania kandydatów, jak i indywidualnej aktywności poszczególnych przywódców w

wyborach prezydenckich, co stanowiło pierwszą tego typu próbę podjęcia badań w tym kierunku.

Zebrane dane oraz ich analiza pozwoliły na sformułowanie tezy, że formalna rola przywódców partii w tytułowym procesie jest znikoma. Jedynie jedna partia (Prawo i Sprawiedliwość) deleguje w tym zakresie uprawnienie do przedłożenia kandydatury. Pozostałe ugrupowania, na mocy statutów, nie uwzględniają przewodniczących/prezesów w tym procesie. Co ciekawe, Platforma Obywatelska Rzeczypospolitej Polskiej w ogóle pomija selekcję kandydatów na urząd Prezydenta RP w swoim statucie.

Przywódcy analizowanych partii w 8 z 17 przypadków brali udział w wyborach prezydenckich. Tylko raz, w wyborach z 2010 roku, można było śledzić rywalizację przywódców trzech z czterech najważniejszych partii politycznych. Jednakże udział przywódców partii w mniej niż połowie elekcji można raczej uznać za argument za słabą aktywnością przywódców partii na tym polu.

W konsekwencji przeprowadzonej analizy ustaliłem, że zarówno prerogatywy statutowe, jak i aktywność wyborcza wskazują, że przywódcy partii nie odgrywają wiodącej roli w procesie selekcji kandydatów na Prezydenta RP. Spośród pięciu analizowanych stronnictw, Prawo i Sprawiedliwość, Polskie Stronnictwo Ludowe oraz Twój Ruch wyraźnie przypisały takową kompetencję konkretnemu organowi. Sojusz Lewicy Demokratycznej uczynił to wyłącznie sugerując taką możliwość, zaś Platforma Obywatelska Rzeczypospolitej Polskiej w ogóle nie poruszyła tego tematu w swoim podstawowym dokumencie. W dwóch przypadkach spośród pięciu wskazany jest podmiot inicjujący kandydaturę. W Prawie i Sprawiedliwości jest to Prezes PiS. Natomiast w Polskim Stronnictwie Ludowym jest to Naczelny Komitet Wykonawczy tej partii. Przywódca partii, w sposób indywidualny oraz formalny włączany jest w proces selekcji kandydatów wyłącznie w Prawie i Sprawiedliwości.

Przeanalizowane dane wskazują, że przywódca partii rzadko ubiega się o najwyższy urząd w państwie. Wynika to faktu, iż uwzględniając aktywność badanych partii w wyborach prezydenckich czyniono to w 8 z 17 przypadków. Zaś zawężając okres do ostatnich trzech elekcji, w większości nie miało to miejsca, gdyż wykorzystali oni bierne prawo wyborcze w 5 z 13 przypadkach. Uzyskane wyniki sugerują zatem wyraźnie dwie sprawy. Polskie Stronnictwo Ludowe jest partią, która najczęściej desygnowała swojego przywódcę jako kandydata w wyborach prezydenckich, choć w ostatnich trzech elekcjach uczyniła to jedynie raz. Wybory z 2010 roku obfitowały w starcie przywódców partii, gdyż główne partie (z wyjątkiem Platformy Obywatelskiej Rzeczypospolitej Polskiej) wystawiły swoich

przywódców. Natomiast przeciwna sytuacja miała miejsce w 2015 roku. Brak jest zatem jednoznacznego trendu, tak z perspektywy poszczególnych partii czy też kolejnych wyborów.

Kolejnym problemem dotyczącym empirycznych determinant przywództwa politycznego była analiza porównawcza stanowisk i deklaracji przywódców partyjnych wobec religii (Hartliński M., Klepański J., *Stanowiska i deklaracje przywódców partii politycznych w Polsce wobec religii*, „NURT SVD” 2017, nr 2, s. 303–321)². Przeprowadzone badania były pierwszym przejawem zainteresowania tym tematem wśród polskich politologów. Celem badań była komparatystyka ilościowa i jakościowa wypowiedzi sejmowych 15 przywódców partii politycznych z lat 1991–2015. Wobec zgromadzonego materiału źródłowego można stwierdzić, że spośród 3795 wypowiedzi parlamentarnych poczynionych przez przywódców partyjnych, te dotyczące kwestii religii pojawiły się 62 razy i stanowiły 1,6%. Największy współczynnik wystąpień związanych z religią w kontekście wszystkich wystąpień parlamentarnych badanych przywódców przypada na lata 1997–2001, gdzie wynik wynosi 3,4%. Dane ukazują różnicę między latami 90. XX wieku, a okresem po 2001 roku, gdyż w tym pierwszym okresie częściej dotykano tytułowej problematyki – około 3% w porównaniu do ok. 1%.

Największa liczba wypowiedzi na temat religii dotyczy przywódców Sojuszu Lewicy Demokratycznej (28 odniesień), następnie Polskiego Stronnictwa Ludowego (20). Najrzadziej zaś mówili o tym przywódcy Prawa i Sprawiedliwości (8) i Platformy Obywatelskiej Rzeczypospolitej Polskiej (6). Przywódcą, który najczęściej odnosił się do aspektów religijnych był Józef Oleksy (13 wystąpień – 5,8%) oraz Leszek Miller (11 – 2,6%). Brak odwoływania się do kwestii religii dotyczy pięciu przywódców partyjnych: Lecha Kaczyńskiego, Macieja Płażyńskiego, Roman Bartoszcze, Janusza Wojciechowskiego i Krzysztofa Janika. Co wydaje się jednak ważniejsze, w kontekście zachowania proporcji do ogólnej liczby wypowiedzi, można uszeregować ugrupowania w następujący sposób: Prawo i Sprawiedliwość (2%), Sojusz Lewicy Demokratycznej (1,87%), Polskie Stronnictwo Ludowe (1,51%) oraz Platforma Obywatelska Rzeczypospolitej Polskiej (1%). Najczęściej poruszaną kwestią spośród tematów związanych z religią są wartości religijne (21 razy) oraz relacje Państwo-Kościół (17), a najrzadziej relacje z Watykanem (2). Analiza jakościowa umożliwiła również wskazanie, że przywódcy partii odnosili się głównie pozytywnie lub neutralnie do kwestii związanych z religią. Pozytywny stosunek do kwestii religii przejawiali głównie

---

² Mój indywidualny wkład w powstanie pracy polegał na zaprojektowaniu procesu badawczego, sformułowaniu celów i pytań badawczych, doborze odpowiednich metod badawczych oraz sformułowaniu wniosków. Swój udział w powstaniu pracy szacuję na 50%.

przywódcy Prawa i Sprawiedliwości, Platformy Obywatelskiej Rzeczypospolitej Polskiej i Polskiego Stronnictwa Ludowego. Natomiast neutralnie, nie zaś negatywnie (zwalczając) wskazywali swój werbalny stosunek przywódcy Sojuszu Lewicy Demokratycznej.

Podsumowując omówione powyżej osiągnięcie naukowe, warto zauważyć, że wpisuje się ono we współczesne kierunki badań w naukach o polityce oraz nawiązuje do aktualnych problemów badawczych. Co ważne podkreślenia, przedłożony cykl publikacji jest spójny i tworzy koherentną całość. Ponadto, problemowo sformułowany temat osiągnięcia odzwierciedla treść przedłożonego cyklu publikacji.

Propozycje konceptualizacji pojęć i typologii przywództwa politycznego, jak i pogłębione analizy ilościowe i jakościowe, wnoszą nowe treści do wiedzy o przywództwie politycznym. Co ważne, są to badania, które nie miały dotychczas odzwierciedlenia w literaturze przedmiotu, noszą znamiona pierwszych tego typu opracowań i mogą stać się wyznacznikiem dla kolejnych prób badawczych.

Innowacyjne ujęcia, różnorodna i odpowiednio dopasowana metodologia, spowodowały, że podjęcie się niezbadanych dotychczas problemów badawczych pretenduje do stania się punktem odniesienia dla kolejnych inicjatyw naukowych. Wartościowym aspektem prowadzonych badań było zastosowanie zarówno klasycznych metod związanych z analizą dokumentacji partii politycznych, jak i umiejętność przygotowania i przeprowadzenia badań z zastosowaniem nowoczesnych narzędzi badawczych, np. w postaci internetowego kwestionariusza ankiety. Ponadto, w skład cyklu publikacji wchodzi opracowania przygotowane samodzielnie, a także – co współcześnie coraz bardziej cenne i pożądane – we współpracy z innymi badaczami. Świadczy to o umiejętności współpracy i prowadzeniu badań indywidualnie oraz zespołowo.

Dogłębna analiza i odpowiedź na kluczowe pytania o teoretyczne podstawy przywództwa politycznego, wiodące kierunki badań oraz determinanty aktywności przywódców politycznych mają potencjał do inspiracji następnych prób badawczych, zarówno w postaci komparatystyki, replikacji, jak i badań longitudinalnych. Dzięki aktywności naukowej oraz publikacyjnej poczynionej również w języku angielskim, wyniki badań będą przydatne dla innych badaczy przywództwa politycznego, tak wymiarze krajowym jak i międzynarodowym.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych i organizacyjnych

Do pozostałych publikacji, poza wymienionymi w cyklu publikacji zaliczonym do osiągnięcia naukowego, które ukazały się po uzyskaniu stopnia doktora, można zaliczyć 37 pozycji stanowiących istotne ilościowo i jakościowo dokonania naukowe i badawcze.

Są to:

- 1 monografia,
- 4 samodzielnie zredagowane monografie zbiorowe,
- 2 współredagowane monografie zbiorowe,
- 3 artykuły w czasopismach naukowych,
- 11 rozdziałów w monografiach zbiorowych,
- 13 haseł w encyklopediach i słownikach,
- 3 artykuły recenzyjne.

Przechodząc do opisu wymienionych powyżej publikacji, pierwszą pozycją jest monografia dotycząca kształtowania się przywództwa partyjnego w Polsce, będąca zaktualizowaną i uzupełnioną wersją rozprawy doktorskiej (Hartliński M., *Przywództwo partyjne w Polsce*, Toruń 2011, ss. 395). Przedstawiona została w niej dogłębna analiza literatury dotyczącej teorii przywództwa partyjnego, jak i selekcji przywódców partyjnych oraz struktur partii politycznych z perspektywy osób zajmujących stanowiska przewodniczących i prezesów ugrupowań partyjnych w Polsce.

Kolejnym elementem dorobku naukowego było samodzielne redagowanie czterech monografii zbiorowych, które dotyczyły problematyki przywództwa politycznego i zostały przygotowane przez badaczy z licznych i prestiżowych uczelni w Polsce, Czechach, Rosji i Ukrainy.

Przywództwo polityczne w Polsce i na świecie, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2013, ss. 540. Publikacja ta składa się z 20 opracowań dotyczących różnorodnych aspektów przywództwa politycznego, zwłaszcza odnoszących się do kwestii teorii oraz przykładów poszczególnych przywódców politycznych. Swoje teksty przedłożyli przedstawiciele wiodących ośrodków akademickich w Polsce (Uniwersytet Gdański, Uniwersytet

Jagielloński, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski)³.

Przywództwo partyjne w państwach postkomunistycznych, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2015, ss. 297. Publikacja ta jest owocem współpracy dziesięciorga badaczek i badaczy nad przywództwem partyjnym w poszczególnych państwach w oparciu o przygotowany przeze mnie schemat badawczy i zaaplikowany w badaniach nad pojedynczymi krajami. W skład zespołu wchodziło wielu kluczowych uniwersytetów w Polsce i Czechach (Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Karola w Pradze, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski)⁴.

Przywódcy polityczni wobec współczesnych zagrożeń i kryzysów. Wyzwania dla przywódców i partii politycznych, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2017, ss. 313. Przedmiotowa monografia zbiorowa zawiera 14 rozdziałów traktujących o przywódcach i partiach politycznych tak w kontekście Polski, jak i Wielkiej Brytanii czy Niemiec. Także w tym przypadku udało się zebrać interesujące teksty oraz szeroką grupę reprezentantów społeczności politologicznej z Polski (Akademia Jana Długosza w Częstochowie, Uniwersytet Gdański, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Wrocławski)⁵.

Przywódcy polityczni wobec współczesnych zagrożeń i kryzysów. Wyzwania dla przywódców na poziomach międzynarodowym, krajowym i lokalnym, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2017, ss. 423. Na treść tej publikacji składa się 16 tekstów odnoszących się do międzynarodowych meandrów przywództwa politycznego, analizujących poszczególnych przywódców państw, jak i lokalny wymiar przywództwa politycznego, które przygotowali badacze reprezentujący uczelnie z Polski, Rosji i Ukrainy (Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet

---

³ Chelminiak Marcin, Chodubski Andrzej, Cieszyńska Katarzyna, Górka Marek, Hurska-Kowalczyk Liana, Kancik Ewelina, Kowalczyk Krzysztof, Miński Radomir, Nitszke Agnieszka, Paczos Sebastian, Piotrowski Przemysław, Podemski Piotr, Schmidt Paweł, Sielski Jerzy, Sikora-Gaca Małgorzata, Turska-Kawa Agnieszka, Woroniecki Paweł, Żukiewicz Przemysław, Żukowski Arkadiusz.

⁴ Bajda Piotr, Hurska-Kowalczyk Liana, Kubat Michał, Mikucka-Wójtowicz Dominika, Papla Miłosz, Sikora-Gaca Małgorzata, Wojnicki Jacek, Żukiewicz Przemysław.

⁵ Bojarowicz Tomasz, Chodubski Andrzej, Chruściel Marcin, Cięgotura Łukasz, Glińska-Jackowska Natalia, Kałabunowska Agata, Kosiba Beata, Krzyżewski Seweryn, Obrębska Joanna, Piotrowski Przemysław, Pliszczyński Marcin, Sielski Jerzy, Suberlak Dagmara, Tomczak Łukasz, Wieczorek-Orlikowska Joanna.

Narodowy „Politechnika Lwowska”, Uniwersytet Warszawski, Bałtycki Uniwersytet Federalny w Kaliningradzie, Uniwersytet Jagielloński)⁶.

Ponadto, współredagowałem dwie monografie zbiorowe będące owocem projektów badawczych realizowanych przez pracowników Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Pierwsza z nich była podsumowaniem naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych osiągnięć Instytutu Nauk Politycznych (*15 lat Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*, pod red. A. Żukowskiego, M. Hartlińskiego, Olsztyn 2017, ss. 105). Druga z monografii zbiorowych (*Podstawowe kategorie bezpieczeństwa narodowego*, pod red. A. Żukowskiego, M. Hartlińskiego, W.T. Modzelewskiego, J. Więclawskiego, Olsztyn 2015, ss. 380), której byłem inicjatorem oraz członkiem zespołu redakcyjnego, dotyczyła problematyki bezpieczeństwa narodowego i była pionierską inicjatywą dotyczącą opracowania podstawowych kategorii pojęciowych z tego zakresu tematycznego.

Przechodząc do artykułów w recenzowanych czasopismach, pierwszy z nich dotyczy genezy oraz aktywności sekcji naukowej „Przywództwo polityczne” Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych. Dokonałem tam przybliżenia stanu badań nad przywództwem politycznym w Polsce w wymiarze personalnym i instytucjonalnym (Hartliński M., *The Political Leadership Section of the Polish Political Science Association: Origins and Activity*, „Polish Political Science Yearbook” 2016, Vol. 45, s. 399–403).

Dwa kolejne artykuły dotyczą jednego z nowo podejmowanych przeze mnie kierunków badawczych, który skupia się na roli partii politycznych i przywódców politycznych w kształtowaniu demokracji bezpośredniej w Polsce. Pierwszy artykuł (Hartliński M., *The 2015 referendum in Poland*, „East European Quarterly” 2015, Vol. 43, No 2-3, p. 235–242) dotyczy eksplanacji przebiegu oraz roli przywódców politycznych w referendum ogólnokrajowym w Polsce w 2015 roku. Drugi z nich stanowi analizę wpływu partii politycznych i wykorzystywanych przez nie narzędzi do wpływania na referenda ogólnokrajowe w Polsce w latach 1990–2015 (Hartliński M., *The Effect of Political Parties on Nationwide Referendums in Poland after 1989*, „East European Politics and Societies and Cultures” 2019 <https://doi.org/10.1177/0888325418800552>. Czasopismo posiada Impact Factor 0,871 i jest indeksowane w bazach Scopus oraz Web of Science).

---

⁶ Banaś Michał, Bieniek Karol, Frankowiak Anita, Gaziński Benon, Haber Grzegorz, Hułaj Wasyl, Klepański Jakub, Miecznikowska Justyna, Mironiuk Denis, Modzelewski Wojciech Tomasz, Schmidt Paweł, Sekuła Paweł, Sokołowski Marek, Wojnicki Jacek, Żebrowski Waldemar.

W dotychczasowej pracy badawczej opublikowałem również 11 rozdziałów w monografiach zbiorowych. Najnowszym z nich jest opracowanie dotyczące digitalizacji nauk o polityce w Polsce (Żukowski A., Hartliński M., *Digitalization of Political Science in Poland. A Preliminary Study*, w: *Digitalization and Political Science*, pod red. M. Kneuer, H. Milner, Leverkusen 2019 – opracowanie po pozytywnych recenzjach i redakcji. W druku). Przedstawiliśmy wyniki badań dotyczące sfery naukowej i dydaktycznej nauk o polityce w Polsce z perspektywy wykorzystywania współczesnych narzędzi cyfrowych. Zaprojektowaliśmy i przeprowadziliśmy badania ankietowe dystrybuowane drogą elektroniczną, dzięki którym otrzymaliśmy dane od 141 osób reprezentujących politologiczne ośrodki akademickie w Polsce. W wyniku przeprowadzonej analizy możemy stwierdzić, że cyfryzacja wpłynęła na prowadzenie zajęć dydaktycznych, wyznaczanie kierunków badań jak i sposoby ich prowadzenia.

W kontekście kształcenia w zakresie politologii, przygotowałem opracowanie podsumowujące kształt dydaktyki w rodzimym Instytucie Nauk Politycznych (Hartliński M., *Oferta dydaktyczna Instytutu Nauk Politycznych UWM w Olsztynie*, w: *15 lat Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*, pod red. A. Żukowskiego, M. Hartlińskiego, Olsztyn 2017, s. 67–70). Ukazałem główne obszary kształcenia dotyczące kierunków i specjalności na kierunku Politologia oraz Bezpieczeństwo narodowe, a także zestawienie prezentujące zróżnicowane oferty na różnym poziomie studiów licencjackich, magisterskich, doktorskich oraz podyplomowych.

Głównym obszarem zainteresowań od wielu lat pozostają różne wymiary przywództwa partyjnego. Do tego nurtu badań można zaliczyć 5 prac. W pierwszej z nich przedstawiłem główne aspekty stanu badań w Polsce i na świecie poprzez ukazanie, iż jest to wciąż niezagospodarowany obszar badań, zaś publikacje w Polsce i za granicą wciąż pozostawiają pole eksploracji naukowej (Hartliński M., *Przywództwo partyjne jako problem badawczy*, w: *Oblicze olsztyńskiej politologii*, pod red. J. Filipkowskiego, T. Gajowniczka, B. Kosiby, D. Radziszewskiej-Szczepaniak, Olsztyn 2011, s. 121–131). W drugiej z publikacji przeanalizowałem ilościowe i jakościowe przejawy zainteresowania przywództwem partyjnym na łamach najbardziej prestiżowego czasopisma w zakresie partii politycznych „Party Politics”. Ustaliłem, że jedynie 17 artykułów spośród 487 dotyczyło tego zagadnienia, zaś ich zawartość tematyczna i metodologiczna była zróżnicowana (Hartliński M., *Przywództwo partyjne w kontekście współczesnych badań nad partiami politycznymi. Przegląd badań publikowanych w „Party Politics” w latach 1995–2010*, w: *Partie polityczne w początkach XXI wieku. Problemy rozwoju, organizacji i funkcjonowania*, pod red. M.

Winławskiej, Toruń 2013, s. 75–99). Kolejne trzy pozycje stanowią przejaw zainteresowania przywództwem partyjnym w kontekście analiz opartych na danych empirycznych. Przede wszystkim starałem się wskazać węzłowe problemy analiz przywództwa partyjnego w państwach postkomunistycznych i potencjalne determinanty, które należy uwzględnić podejmując się badań nad tym tematem (Hartliński M., *Wprowadzenie do analiz przywództwa partyjnego na przykładzie państw postkomunistycznych*, w: *Przywództwo partyjne w państwach postkomunistycznych*, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2015, s. 7–18). Czwarte ze wskazanych tu opracowań jest syntezą badań przeprowadzonych przez zespół badaczy pod moim kierunkiem, w którym przedstawiono dane dotyczące 57 przypadków przywództwa partyjnego w 10 państwach (Hartliński M., et al., *Party leadership in post-communist countries: Selected issues*, w: *Przywództwo partyjne w państwach postkomunistycznych*, pod red. M. Hartlińskiego, Olsztyn 2015, s. 283–296). Ostatnia z prac nawiązywała do przybliżenia głównych wątków przywództwa partyjnego w polskich partiach politycznych pod kątem liczby przywódców, liczby kadencji czy wieku sięgania po przywództwo w partii (Hartliński M., *Przywództwo w polskich partiach politycznych*, w: *Partie i system partyjny III RP*, pod red. K. Kowalczyka, Toruń 2011, s. 80–96).

Swoje zainteresowania badawcze rozwijałem również w kontekście badań nad przywództwem w krajach Wspólnoty Niepodległych Państwa oraz Kaukazu Południowego. Przygotowałem próbę określenia teoretycznych wyznaczników mogących mieć zastosowanie w analizach przywództwa politycznego w krajach WNP (Hartliński M., *Teoretyczne wyznaczniki analizy przywództwa w krajach WNP*, w: *Przywództwo, elity i transformacje w krajach WNP. Problemy metodologii badań. Tom 1*, pod red. T. Bodio, Warszawa 2010, s. 181–196). Dokonałem również analizy porównawczej konstytucji i podstaw modelu przywództwa prezydenckiego w Armenii, Azerbejdżanie i Gruzji (Hartliński M., *Konstytucyjne podstawy przywództwa politycznego w państwach Kaukazu Południowego*, w: *Kaukaz: transformacja przywództwa i elit politycznych*, pod red. T. Bodio, Warszawa 2012, s. 191–210).

Jednym z pobocznych zainteresowań badawczych były także kwestie bezpieczeństwa państwa, które zaowocowały przybliżeniem dylematów związanych z głównymi kategoriami teoretycznymi oraz problematyką wojen i konfliktów zbrojnych (Hartliński M., *Wojny i konflikty zbrojne*, w: *Podstawowe kategorie bezpieczeństwa narodowego*, pod red. A. Żukowskiego, M. Hartlińskiego, W.T. Modzelewskiego, J. Więclawskiego, Olsztyn 2015, s. 261–266; Modzelewski W., Hartliński M., *Wprowadzenie do podstawowych kategorii bezpieczeństwa narodowego*, w: *Podstawowe kategorie bezpieczeństwa narodowego*, pod red.

A. Żukowskiego, M. Hartlińskiego, W.T. Modzelewskiego, J. Więclawskiego, Olsztyn 2015, s. 11–25; Modzelewski W., Hartliński M., *Main categories of national security*, w: *Podstawowe kategorie bezpieczeństwa narodowego*, pod red. A. Żukowskiego, M. Hartlińskiego, W.T. Modzelewskiego, J. Więclawskiego, Olsztyn 2015, s. 366–375 – wersja anglojęzyczna).

Jednym z istotnych przejawów mojej aktywności naukowej był udział w przygotowywaniu 13 haseł encyklopedycznych. Zaproszenie do współpracy przy tworzeniu trzech podręczników akademickich zaowocowało możliwością udziału w zacnym gronie autorów i redaktorów z najlepszych ośrodków akademickich w Polsce. Umożliwiło mi to przygotowanie syntezy wiedzy z zakresu moich kompetencji naukowych i opublikowanie ich w następujących encyklopediach i leksykonach: *Leksykon wiedzy politologicznej*, pod red. J. Marszałek-Kawy, D. Karnowskiej, Toruń 2019 (hasła: *Selekcja kandydatów, Demokracja wewnątrzpartyjna, Przywództwo polityczne*); *Leksykon polskich partii politycznych*, pod red. R. Głajcara, A. Turskiej-Kawy, W. Wojtasika, Toruń 2017 (hasła: *Legion Patriotów, Normalny Kraj, Polska Partia Narodowa, Polska Wspólnota Narodowa, Polski Ruch Monarchistyczny, Polski Ruch Uwłaszczeniowy, Razem dla Niepełnosprawnych*); *Encyklopedia politologii*, pod red. W. Sokoła, M. Żmigrodzkiego, Warszawa 2016 (hasła: *Przywództwa politycznego typologia, Przywództwo demokratyczne, Przywództwo partyjne*).

Dążąc do poszerzania kompetencji naukowych i różnorodnych przejawów aktywności, przygotowałem trzy recenzje opublikowane w renomowanym czasopiśmie międzynarodowym. Dotyczyły one teorii przywództwa politycznego i pozwoliły na wypracowanie umiejętności syntezy oraz konstruktywnej krytyki dzieł innych uczonych. Były to następujące publikacje: Hartliński M., *Thinking about Leadership – By Nannerl O. Keohane*, „Political Studies Review” 2012, Vol. 10, Issue 2, s. 277; Hartliński M., *Toward Leader Democracy – by Jan Pakulski and András Körösenyi*, „Political Studies Review” 2014, Vol. 12, Issue 1, s. 105; Hartliński M., *Studying Political Leadership: Foundations and Contending Accounts by Robert Elgie*, „Political Studies Review” 2017, Vol. 15, Issue 1, s. 207.

Ponadto przygotowałem i wysłałem do redakcji wiodących międzynarodowych czasopism 5 artykułów naukowych, które znajdują się w trakcie procesu redakcyjnego (stan na marzec/kwiecień 2019 roku). Przeprowadzone badania dotyczyły niezbadanych dotychczas aspektów przywództwa partyjnego w Polsce w kontekście efektywności wyborczej (Hartliński M., *Electoral activity and effectiveness of party leaders in Poland*, „Electoral Studies” – czasopismo posiadające Impact Factor. Indeksowane w bazach Scopus i Web of

Science). Kolejnym kierunkiem badań, które realizowałem w ostatnim roku jest skoncentrowanie się na przywódcach partii populistycznych i przygotowanie na ten temat trzech artykułów (Hartliński M., *The role and significance of populist party leaders in Poland*, „Journal of Baltic Studies” – czasopismo posiadające Impact Factor. Indeksowane w bazach Scopus i Web of Science; Hartliński M., *The role and position of populist party leader. Case of Jarosław Kaczyński*, „Polish Political Science Review”; Kubát M., Hartliński M., *Party Leaders in the Czech Populist Parties and Movements*, „Polish Political Science Review”). Ostatni z artykułów powstał z myślą przeanalizowania stanowisk polskich przywódców politycznych wobec kwestii kryzysu migracyjnego (Klepański J., Hartliński M., Żukowski A., *National security and migration crisis in Poland. Discourse and stances of political leaders*, „Security Dialogue” – czasopismo posiadające Impact Factor. Indeksowane w bazach Web of Science).

Jestem także w trakcie redagowania dwóch monografii zbiorowych, które mają ukazać się w 2019 roku. Pierwsza z nich dotyczy pionierskiej próby przygotowania kompendium wiedzy o przywódcach politycznych w Polsce i wydania w postaci „Leksykonu polskich przywódców politycznych” pod moją redakcją. Druga monografia zbiorowa będzie dotyczyć podręcznika akademickiego „Podstawowe kategorie nauk o polityce i administracji”, który współredaguję, a jest przygotowywany przez zespół pracowników rodzimego Instytutu Nauk Politycznych.

Obecnie (marzec/kwiecień 2019 roku) rozpocząłem prace nad przygotowaniem dwóch opracowań dotyczących przywództwa partyjnego. Pierwsze z nich dotyczy demokracji wewnątrzpartyjnej w Polsce w kontekście patronażu (Hartliński M., *Intra-Party Democracy and leadership selection in Poland*, w: *Conflicts and coronations: Understanding how political parties in Europe select their leaders*, (eds) N. Aylott, N. Bolin, Palgrave, 2020). Drugie z opracowań ma za zadanie ukazać wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego w kontekście poszczególnych przywódców i partii politycznych (Hartliński M., *EP elections as the forerunner of the Polish parliamentary elections*, w: *Reflections on the EP election 2019 by leading scholars*, (eds) N. Bolin, K. Falasca, M. Grusell, L. Nord, Stockholm 2019).

Istotnym elementem dotychczasowej działalności naukowej był udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych. W latach 2010-2018 wygłosiłem 15 referatów w języku angielskim na międzynarodowych konferencjach naukowych. Do najważniejszych z nich warto zaliczyć prezentację wyników badań na prestiżowych konferencjach organizowanych przez *International Political Science Association*, *European Consortium for Political Research* oraz *Central European Political Science Association*.

Wyniki badań przedstawiłem również w trakcie konferencji w Polsce. Po uzyskaniu stopnia doktora wystąpiłem z 25 referatami, w tym na Kongresie Politologii oraz we wszystkich uznanych i wiodących ośrodkach akademickich w Polsce.

W wielu przypadkach powierzano mi aktywną rolę w prowadzeniu paneli tematycznych w języku angielskim. W przypadku konferencji międzynarodowych dwukrotnie występowałem w roli discussant/recenzent wystąpień (4th Annual Conference of European Political Science Association, 19–21 June 2014, Edinburgh; ECPR Standing Group Conference on Political Leaders in Central and Eastern Europe, 19–21 April 2018, Cluj). W jednym przypadku byłem pomysłodawcą i organizatorem panelu na temat przywództwa politycznego (22nd Annual Conference of Central European Political Science Association, 14–15 September 2017, Wrocław).

Ponadto, czterokrotnie przewodniczyłem panelom na ogólnopolskich konferencjach naukowych (II Kongres Politologii „Polska i Europa wobec wyzwań współczesnego świata”, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 19–21 września 2012, Poznań; XII Ogólnopolskie Studencko-Doktoranckie Forum Naukowe w Olsztynie „Wybory jako święto demokracji. Kampanie, systemy, analizy wyborcze”, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 8–9 maja 2015, Olsztyn; III Kongres Politologii „Odsłony Polityki”, Uniwersytet Jagielloński, 22–24 września 2015, Kraków; Ogólnopolska konferencja naukowa „Współczesne partie polityczne wobec kryzysu demokracji”, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, 19–20 października 2016 roku, Turzno).

Moje dotychczasowe badania spotykały się z istotnym oddźwiękiem w środowisku naukowym. Opublikowane prace były cytowane, na podstawie bazy Google Scholar, łącznie 53 razy (Indeks h=4). Spotkały się one z zainteresowaniem (cytowaniem) ze strony wielu uznanych badaczy przywództwa politycznego i przywództwa partyjnego w Polsce (np. Agnieszka Kasińska-Metryka, Jerzy Sielski, Katarzyna Sobolewska-Myślik, Łukasz Tomczak, Przemysław Żukiewicz).

Prowadzone przeze mnie badania i ich wyniki były także wykorzystywane m.in. w rozprawach doktorskich (np. Marcin Dobrowolski „Przywództwo polityczne Prezesa Rady Ministrów w Rzeczypospolitej Polskiej po 1989 roku”; Katarzyna Cieszyńska „Głowa państwa w Portugalii w latach 1974–2006: pozycja konstytucyjna i model przywództwa”).

W wielu wypadkach powoływano się na wyniki moich badań w publikacjach zagranicznych (np. Fernando Casal Bértoa, Sergiu Gherghina, Sorina Soare, Miroslav Nemčok, Peter Spáč).

Ponadto, moje publikacje stały się przedmiotem pozytywnych recenzji opublikowanych w uznanych czasopiśmie (Andrzej Chodubski: *Maciej Hartliński, Przywództwo partyjne w Polsce*, „Cywilizacja i Polityka” 2012, nr 10, s. 466–470; Beata Kosowska-Gąstoł: *Przywództwo partyjne w państwach postkomunistycznych*, red. Maciej Hartliński, *Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2015*, ss. 297, „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne” 2017, Vol. 54, s. 231–238; Marcin Dobrowolski: *Maciej Hartliński, Przywództwo polityczne. Wprowadzenie*, „Polityka i Społeczeństwo” 2016, nr 2, s. 183–188).

Udział w międzynarodowych projektach badawczych

Mając na uwadze priorytety i kierunki rozwoju naukowego, dążyłem do licznej i systematycznej współpracy międzynarodowej. W latach 2010–2019 byłem zaangażowany w dziewięć międzynarodowych projektów badawczych.

Do najważniejszego osiągnięcia w tej materii zaliczam kierowaniem międzynarodowym projektem badawczym „Party Leaders Database” (2017-nadal). Celem inicjatywy jest stworzenie unikalnej bazy danych (party-leaders.eu), wydawanie corocznej publikacji zawierającej dane o przywódcach partyjnych na świecie (Party Leaders Database Yearbook od 2020 roku) oraz zbudowanie aktywnej grupy Party Leaders Database – Working Group o zasięgu globalnym (początkowo Europa, z wraz ze wzrostem liczby ekspertów krajowych Azja, Afryka, Ameryka Płn i Płd.). Obecnie grupa liczy 51 badaczy z Europy, Stanów Zjednoczonych, Kanady oraz Izraela.

Kolejną moją inicjatywą jest kierowanie międzynarodowym projektem badawczym „Party Leaders and Populist Parties in Europe”, którego efektem będzie publikacja specjalnego numeru w „Polish Political Science Review” w czerwcu 2019 roku. Zaproponowałem problematykę badawczą oraz wypracowałem schemat analizy dla członków projektu, w którym bierze udział 12 uznanych badaczy reprezentujących różne państwa i przygotowujących opracowania na temat poszczególnych państw. Sweden – Nicholas Aylott (Södertorn University), Niklas Bolin (MidSweden University); Belgium – Bram Wauters (Ghent University), Gilles Pittoors (Ghent University); Italy – Giulia Sandri (Catholic Lille University), Antonella Seddone (University of Turin), Fulvio Venturino (University of Cagliari); Lithuania – Mindaugas Jurkynas (Vytautas Magnus University); Poland – Maciej Hartliński (University of Warmia and Mazury in Olsztyn); Denmark – Karina Kosiara-Pedersen (University of Copenhagen); Estonia – Louis Wierenga (University of Tartu);

Germany – Gregor Zons (Heinrich Heine University Düsseldorf); Czech Republic – Michal Kubát (Charles University in Prague); Bulgaria – Emilia Zankina (American University).

W latach 2017–2019, wraz z prof. dr hab. Arkadiuszem Żukowskim, brałem udział w międzynarodowym projekcie badawczym pt. „Digitalization and Political Science”. Była to inicjatywa profesor Marianne Kneuer (Prezydent International Political Science Association, University of Hildesheim) oraz Helen Milner (Princeton University), która przejawiała się w postaci międzynarodowej konferencji naukowej oraz przygotowaniu monografii zbiorowej dotyczącej analizy przykładów poszczególnych państw. W ramach projektu przeprowadziliśmy badania i przygotowaliśmy opracowanie dotyczące Polski.

Zostałem również zaproszony, jako ekspert z Polski, do międzynarodowego projektu badawczego dotyczącego przywództwa partyjnego pod tytułem „Conflicts and Coronations: Understanding How Political Parties in Europe Select Their Leaders”. Jest on kierowany przez Nicholasa Aylotta (Södertorn University) oraz Niklasa Bolina (MidSweden University), którego efektem będzie publikacja monografii zbiorowej opublikowanej w prestiżowym wydawnictwie Palgrave w 2020 roku, do której przeprowadzę badania dotyczące przypadku Polski.

W latach 2017–2018 brałem udział w międzynarodowym projekcie badawczym „Direct Democracy in Central and Eastern Europe”, kierowanym przez Sergiu Gherghina (Glasgow University). Celem było przygotowanie przez zespół badaczy opracowań dotyczących poszczególnych państw i ich doświadczeń z rolą partii politycznych w demokracji bezpośredniej. Efektem jest publikacja artykułu w „*East European Politics and Societies and Cultures*”.

W 2013 roku, w ramach projektu publikacyjnego „Party Organization and Electoral Volatility in Central and Eastern Europe” autorstwa Sergiu Gherghina (Goethe-Universität Frankfurt am Main), zebrałem i opracowałem dane z Polski. Były one następnie wykorzystane jako materiał do analiz porównawczych i opublikowanych w książce do takim właśnie tytułem.

W 2017 roku współpracowałem w ramach projektu badawczo-publikacyjnego „Referendum campaigns and vote decision in Eastern Europe”, którym kierował Sergiu Gherghina (Glasgow University). Byłem odpowiedzialny za prawidłowy przebieg procesu zbierania danych z Polski, między innymi przygotowywałem polskojęzyczną wersję kwestionariusza ankiety i odpowiadałem za jego dystrybucję.

W 2019 roku zostałem również członkiem międzynarodowego zespołu badawczego „Reflections on the EP election 2019 by leading scholars”, który ma na celu przygotowanie

analiz po wyborach do Parlamentu Europejskiego przez wybranych badaczy w Europie. Raport ma się ukazać w formie publikacji (dr M. Hartliński przygotowuje rozdział o Polsce). Kierownicy projektu: Niklas Bolin (MidSweden University), Kajsa Falasca (MidSweden University), Marie Grusell (University of Gothenburg), Lars Nord (MidSweden University).

W latach 2010–2013 brałem udział w międzynarodowym projekcie naukowo-badawczym „Przywództwo i elity polityczne w państwach Kaukazu”. Rezultatem udziału w projekcie badawczym są dwa rozdziały w monografiach zbiorowych. Zespół badaczy do którego należałem, pod kierownictwem prof. dr. hab. Tadeusza Bodio, otrzymał I nagrodę w VI edycji Międzynarodowego Konkursu na prace naukowe z kaukazoznawstwa i południowo-rosyjskiej regionalistyki im. akademika Ju.A. Żdanowa, organizowanego przez prestiżowy ośrodek badań nad Kaukazem – Federalny Uniwersytet Południowy w Rostowie nad Donem.

Udział w ogólnopolskich projektach badawczych

Najważniejszy ogólnopolski projekt badawczy, którym kierowałem w latach 2014–2015, był zatytułowany „Przywództwo partyjne w państwach postkomunistycznych”. Samodzielnie przygotowałem założenia merytoryczne oraz techniczne przeprowadzenia procesu badawczego. W projekcie wzięło udział 10 uznanych badaczy przywództwa i partii politycznych – specjalistów od poszczególnych państw, którzy reprezentowali czołowe jednostki akademickie w Polsce: Piotr Bajda, UKSW; Liana Hurska-Kowalczyk, Uniwersytet Szczeciński; Michał Kubát, Uniwersytet Karola w Pradze; Dominika Mikucka-Wójtowicz, Uniwersytet Warszawski; Piłosz Papla, Uniwersytet Jagielloński; Małgorzata Sikora-Gaca, Politechnika Koszalińska; Jacek Wojnicki, Uniwersytet Warszawski; Przemysław Żukiewicz, Uniwersytet Wrocławski. W efekcie przeprowadzenia badań ukazała się monografia zbiorowa pod takim samym tytułem.

W latach 2018–2019 kieruję ogólnopolskim projektem badawczym zatytułowanym „Leksykon polskich przywódców politycznych”. Ma on na celu przygotowanie pierwszego tego typu opracowania, według sformułowanego przeze mnie ujednoliczonego wzoru, analizującego sylwetki najważniejszych polityków pełniących funkcje publiczne po 1989 roku w Polsce (Prezydent RP, Prezes Rady Ministrów, Marszałek Sejmu i Senatu, przewodniczący partii politycznej). W skład zespołu wchodzi 54 autorów reprezentujących najważniejsze ośrodki akademickie w Polsce, którzy przygotowują 86 opracowań dotyczących przywódców politycznych.

Brałem także udział w projekcie badawczym „Religia i polityka. Między teorią a praktyką” realizowanym we współpracy Instytutu Nauk Politycznych UWM w Olsztynie i

Instytutem Politologii UKSW w Warszawie w latach 2016–2017. Pomysłodawcami i kierownikami projektu byli dr hab. Janusz Filipkowski; dr Danuta Radziszewska-Szczepaniak; ks. prof. nadzw. dr hab. Janusz Węgrzecki. Efektem projektu była publikacja opracowań na temat relacji religii i polityki, w ramach którego przeprowadziłem badania, wspólnie z Jakubem Klepańskim, na temat stanowisk i deklaracji przywódców partyjnych wobec kwestii religii.

Staż zagraniczne

Dążąc do pogłębiania wiedzy, umiejętności badawczych oraz nawiązywania współpracy międzynarodowej odbyłem cztery zagraniczne staże naukowe (Belgia, Francja, Stany Zjednoczone Ameryki oraz Czechy). Istotną przesłanką był pobyt w uznanych ośrodkach naukowo-badawczych, do których można zaliczyć: Ghent University – 3 tygodnie (4–25 października 2012); Lille Catholic University – 1 tydzień (29 kwietnia–3 maja 2013); Indiana University-Bloomington – 3 tygodnie (1–21 kwietnia 2014); Charles University in Prague – 1 tydzień (1–6 września 2016). W trakcie pobytu w zagranicznych uczelniach skupiałem się przede wszystkim na poprawie warsztatu naukowego i intensywnym szkoleniu w zakresie prowadzenia badań naukowych. Konsultowałem problematykę i aktualny stan wiedzy oraz stosowanie odpowiednich metod i technik badawczych do prawidłowego przeprowadzenia procesu badawczego. W trakcie staży naukowych dążyłem do nawiązania współpracy międzynarodowej i nabycia umiejętności organizowania zespołów badawczych. Starałem się również zapoznać z doświadczeniami uznanych naukowców odnośnie praktyki prowadzenia badań oraz publikowania ich wyników w wiodących periodykach naukowych na świecie.

Ponadto, pragnąc podnosić kwalifikacje dydaktyczne trzykrotnie przebywałem z tygodniową wizytą naukowo-dydaktyczną, gdzie przeprowadziłem cykl wykładów na zagranicznych uczelniach w ramach programu Erasmus. Były to: University of Bari (25 maja–1 czerwca 2013); University of Sassari (25–29 kwietnia 2016); University of Florence (19–22 marca 2018).

Granty badawcze

Wielokrotnie ubiegałem się o granty badawcze. Jako kierownik uzyskałem w procedurze konkursowej 4 granty dla młodych naukowców przyznawane przez Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (2011 – 5 000 zł; 2013 – 6 200 zł; 2014 – 4 500 zł; 2015 – 4 500 zł).

Jestem również wykonawcą w międzynarodowym grantie badawczym „Political Parties and their Leaders: Power and Selection in Comparative Perspective”. Kierownikiem projektu są Nicholas Aylott (Södertorn University) oraz Niklas Bolin (MidSweden University), których wnioski uzyskały finansowanie w wysokości 150 000 Euro w konkursie organizacji The Foundation for Baltic and East European Studies i będzie realizowany w latach 2019–2021. Wykonawcy i członkowie zespołu (oprócz dr. Hartlińskiego) tworzą uznani badacze przywództwa partyjnego w Europie: Nicholas Aylott (Södertörn University, Sweden), Niklas Bolin (MidSweden University, Sweden), Jānis Ikstens (University of Latvia, Latvia), Uwe Jun (University of Trier, Germany), Giulia Sandri (Université Catholique de Lille, France), Florence So (University of Aarhus, Denmark), Mindaugas Jurkynas (Vytautas Magnus University, Lithuania), Vesa Koskimaa (Åbo Akademi, Finland), Andres Reiljan (European University Institute, Italy), Antonella Seddone (University of Turin, Italy), Paul Webb (Sussex University, UK). Projekt w pierwszej fazie ma skupiać się na Szwecji, Niemczech i Łotwie, a następnie ma być poszerzony o badania porównawcze kolejnych państw. Wyniki badań mają zostać opublikowane w monografii zbiorowej wydanej przez Palgrave. Jako wykonawca jestem odpowiedzialny za badania dotyczące Polski.

Wielokrotnie ubiegałem się o finansowanie badań w konkursach Narodowego Centrum Nauki. Aplikowałem zespołowo o grant: „Endogeniczne stymulatory polityki w mieście” (2011). Kierownikiem projektu był prof. dr hab. Arkadiusz Żukowski. Główni wykonawcy: dr Maciej Tomasz Hartliński, dr Wojciech Kotowicz. Wykonawca: dr Katarzyna Maciejewska-Mieszkowska, dr Karolina Tybuchowska-Hartlińska, dr Tomasz Bojarowicz. Indywidualnie ubiegałem się o kierowanie następującymi projektami: „Selekcja kandydatów i przywódców w partiach politycznych w Polsce. Teoria i praktyka w ujęciu porównawczym” (2013); „Determinanty selekcji kandydatów w partiach politycznych w Polsce na tle trendów światowych” (2015); „Selekcja przywódców w partiach politycznych na świecie. Badania wstępne nad wypracowaniem schematu do analizy zmiennych i metodologii na przykładzie 13 państw” (2017).

Nagrody i wyróżnienia

W dotychczasowej pracy kilkakrotnie udało mi się uzyskać wyróżnienia i nagrody za prowadzone badania naukowe. Pierwszym poważnym osiągnięciem była obrona rozprawy doktorskiej z wyróżnieniem, a w konsekwencji także nominacja Senatu Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie do nagrody indywidualnej Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego za wyróżnioną rozprawę doktorską (2010).

Trzykrotnie otrzymałem nagrodę indywidualną Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie: Nagroda indywidualna Rektora UWM w Olsztynie III stopnia, za osiągnięcia w dziedzinie naukowej (2011); Nagroda indywidualna Rektora UWM w Olsztynie II stopnia, za osiągnięcia w dziedzinie naukowej (2012); Nagroda indywidualna Rektora III stopnia za osiągnięcia w dziedzinie organizacyjnej (2016).

W przypadku prowadzonych przeze mnie badań w ramach większych zespołów, które były publikowane w monografiach zbiorowych, otrzymałem wspólnie z pozostałymi badaczami następujące wyróżnienia: monografia zbiorowa pod tytułem „Podstawowe kategorie bezpieczeństwa narodowego” (M. Hartliński – współredaktor i autor rozdziału) była nominowana do tytułu książki geopolityczna roku 2016; Monografia zbiorowa pod redakcją prof. dr hab. Tadeusza Bodio (M. Hartliński – autor rozdziału) otrzymała I nagrodę w VI edycji Międzynarodowego Konkursu na prace naukowe z kaukazoznawstwa i południowo-rosyjskiej regionalistyki im. akademika Ju.A. Żdanowa, organizowanego przez prestiżowy ośrodek badań nad Kaukazem – Federalny Uniwersytet Południowy w Rostowie nad Donem.

Członkostwo w towarzystwach naukowych

Od 2005 roku jestem członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych. Obecnie przynależę do dwóch sekcji naukowych: „Przywództwo polityczne” oraz „Partie polityczne”. Moje zainteresowanie badawcze dotyczące przywództwa politycznego i dążenia do integracji środowiska polskich badaczy doprowadziły do zainicjowania przeze mnie instytucjonalnych ramy aktywności w tym zakresie. Byłem pomysłodawcą i współtwórcą sekcji „Przywództwo polityczne”, której miałem zaszczyt być przewodniczącym (2012–2015) oraz członkiem zarządu (2015–2018).

Jestem również członkiem dwóch międzynarodowych towarzystw naukowych: European Consortium for Political Research (sekcje Elites and Political Leadership; Political Parties; Central and European Politics) oraz International Political Science Association (sekcja Political Elites).

Ekspertyzy

Byłem członkiem zespołu przygotowującego ekspertyzę wykonaną przez Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych na zlecenie Biura Analiz Sejmowych (*Ekspertyza dotycząca skutków projektu Ustawy 2.0 Prawo o Szkolnictwie Wyższym*, Warszawa 16.04.2018, ss. 20). Do grona członków zespołu należeli: prof. dr hab. Roman Bäcker, dr hab. Marcin Chełminiak, dr Maciej Hartliński, prof. dr hab. Grzegorz Janusz, prof. UG, dr hab. Jarosław

Nocoń, prof. dr hab. Grzegorz Rydlewski, prof. UAM, dr hab. Andrzej Stelmach, prof. UAM, dr hab. Tadeusz Wallas, ks. prof. UKSW, dr hab. Janusz Węgrzecki, dr Stanisław Zyborowicz, prof. dr hab. Arkadiusz Żukowski.

Recenzje wydawnicze artykułów w czasopismach

Jednym z istotnym aspektów mojej działalności naukowej było przygotowanie 8 recenzji artykułów pretendujących do opublikowania w czasopismach naukowych. Satysfakcjonujące jest, że uznano moje kompetencje w środowisku międzynarodowym za odpowiednie do recenzowania prac w uznanych periodykach. W 6 przypadkach były to czasopisma posiadające Impact Factor oraz indeksowane w bazach Scopus i Web of Science. W przypadku czasopism zagranicznych były to: „Party Politics” (2016); „Problems of Post-Communism” (2015x2, 2016, 2018); „Contemporary Politics” (2018).

Dwukrotnie przygotowałem również recenzje dla polskich czasopism: „Polish Political Science Review” (2018) oraz „Polityka i Społeczeństwo” (2018).

Recenzja międzynarodowego wniosku grantowego

W 2018 roku przygotowałem również recenzję międzynarodowego grantu badawczego i uzyskania stanowiska Postdoctoral Fellow na prośbę renomowanej Research Foundation – Flanders „FWO” (2018).

Dorobek organizacyjny, dydaktyczny oraz popularyzatorski

Pełnione funkcje

W ramach dotychczasowej pracy organizacyjnej można wyróżnić pełnienie funkcji na rzecz Instytutu Nauk Politycznych, jak i całego Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Od 1 października 2016 roku pełnię funkcję Zastępcy Dyrektora Instytutu Nauk Politycznych ds. dydaktycznych i organizacyjnych. Odpowiadam za prawidłowe przygotowanie i przebieg procesu dydaktycznego na kierunkach Politologia oraz Bezpieczeństwo narodowe. Do moich obowiązków należy wdrażanie i stały nadzór nad bieżącymi sprawami organizacyjnymi związanymi z realizacją uczelnianych i wydziałowych procedur jakości kształcenia. Kluczowym aspektem jest praca nad matrycami efektów

kształcenia, ich dostosowywaniem oraz prawidłowym pozycjonowaniem w programach kształcenia. W ostatnim okresie do istotnych wyzwań należy dostosowywanie Instytutu Nauk Politycznych do założeń nowej Ustawy 2.0, znajomość jej założeń oraz edukacja pracowników w zakresie kreowania indywidualnych planów badawczych przez pryzmat rozwiązań ewaluacyjnych w nowej dyscyplinie: nauki o polityce i administracji.

W dniu 1 grudnia 2016 roku zostałem powołany, przez prof. dr hab. Arkadiusza Żukowskiego, Dyrektora Instytutu Nauk Politycznych, na funkcję kierownika zespołu badawczo-naukowego „Centrum Studiów nad Przywództwem Politycznym i Publicznym” powstałego w ramach wewnętrznej struktury organizacyjnej Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Dwukrotnie byłem wybierany przez społeczność akademicką do Rady Wydziału Nauk Społecznych (2013–2016 oraz 2016–nadal).

Z dniem 1 października 2013 roku zostałem powołany przez prof. dr hab. Małgorzatę Suświłło, Dziekan Wydziału Nauk Społecznych, na Przewodniczącego Wydziałowego Zespołu ds. Ewaluacji Jakości Kształcenia (2013–2016). W związku z czym odpowiadałem za ewaluację kształcenia na wszystkich kierunkach prowadzonych przez rodzimy Wydział oraz kierowanie zespołem, który przygotowywał kryteria oceny oraz dokonywał ewaluacji.

W dniu 1 października 2016 roku otrzymałem powołanie od prof. dr hab. Sławomira Przybylińskiego, Dziekana Nauk Społecznych, na członka Wydziałowej Komisji Dydaktycznej. W związku z czym biorę stały udział w dostosowywaniu procedur dydaktycznych, kierunków rozwoju dydaktyki oraz sugestii związanych z właściwym doбором kadr prowadzących kształcenie na Wydziale Nauk Społecznych UWM.

Praca organizacyjna

W ramach pracy organizacyjnej chciałbym wyróżnić najważniejsze przejawy związane ze współpracą międzynarodową oraz ofertą dydaktyczną Instytutu Nauk Politycznych UWM.

Przez dwa lata sprawowałem opiekę merytoryczną i organizacyjną nad stypendystami Fulbrighta w Instytucie Nauk Politycznych UWM. Sterling Summerville przebywał na rocznym stypendium 2013/2014, zaś Monica Cason w roku akademickim 2014/2015. Ponadto, sprawowałem opiekę merytoryczną oraz organizacyjną nad pobytem Williama Padukiewicza *visiting research and teaching assistant* w Instytucie Nauk Politycznych UWM w 2018 roku.

W latach 2008–2013 byłem przedstawicielem Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, ds. koordynacji współpracy naukowej z *European Consortium for Political Research* oraz *International Political Science Association* (2008–2013). Odpowiadałem za wymianę informacji oraz wspieranie pracowników INP UWM w uczestnictwie w wydarzeniach organizowanych przez oba towarzystwa.

Wielokrotnie przygotowywałem plany studiów i ofertę dydaktyczną INP UWM. W latach 2012–2013 byłem członkiem zespołu przygotowującego ofertę studiów w języku angielskim dotyczącą kierunku *International Relations – Global and Regional Perspective* oraz *Political Science – International Political and Economic Relations* na I i II stopniu kształcenia. W 2016 roku pracowałem w zespole przygotowującym ofertę studiów III stopnia w języku angielskim na kierunku *Political Science*.

Jednym z najważniejszych osiągnięć na polu organizacyjno-dydaktycznym jest indywidualne przygotowanie programu kształcenia odnośnie wspólnych studiów na kierunku Politologia dla Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i Narodowego Uniwersytetu „Politechnika Lwowska”. Wypracowany i zaakceptowany przez władze obu uczelni program funkcjonuje z powodzeniem od 2017 roku, dzięki czemu grupa studentów z Ukrainy realizuje jeden rok kształcenia w Olsztynie i uzyska możliwość otrzymania stopnia magistra obu uczelni.

W ramach pracy organizacyjnej pracowałem nad przygotowaniem i aktualizacją regulaminu przeprowadzania przewodów doktorskich na Wydziale Nauk Społecznych UWM w dyscyplinie: Nauki o polityce (2009–2010). Natomiast w 2018 roku byłem członkiem zespołu przygotowującego regulaminu przeprowadzania przewodów doktorskich na Wydziale Nauk Społecznych UWM w dyscyplinach: Nauki o polityce, pedagogika (2018).

W 2010 roku byłem członkiem zespołu przygotowującego dokumentację i wykonującego prace organizacyjne podczas wizytacji PKA w Instytucie Nauk Politycznych. W konsekwencji wizyty otrzymano ocenę wyróżniająca dla kierunku Politologia (2010). W 2015 roku byłem członkiem zespołu przygotowującego Raport Samooceny dla PKA na Wydziale Nauk Społecznych.

W latach 2008–2013 byłem członkiem trzyosobowego zespołu organizującego oraz oceniającego „Konkurs na pracę pisemną dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych”, organizowanego przez Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Od 2010 roku odpowiadam za przygotowanie oferty dydaktycznej Instytutu Nauk Politycznych dla studentów programu Erasmus oraz współpracę z zagranicznymi uczelniami

partnerskimi odnośnie wymiany studentów. Doprowadziłem dotychczas do podpisania trzech umów w ramach programu Erasmus z uczelniami: Catholic University of Lille, University of Sassari, University of Florence.

Wielokrotnie wspierałem prace organizacyjne ogólnopolskich olimpiad związane z przeprowadzeniem etapów okręgowych: Olimpiada Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym; Olimpiada Wiedzy o Bezpieczeństwie i Obronności.

Organizacja konferencji naukowych

Dwukrotnie brałem udział w pracach organizacyjnych nad przygotowaniem konferencji naukowych. W 2016 roku byłem inicjatorem oraz przewodniczącym komitetu organizacyjnego Ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. „Przywódcy polityczni wobec współczesnych zagrożeń i kryzysów. Polska-Europa-Świat”, która odbyła się na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie (15–16.02.2016, Olsztyn). Brałem także aktywny udział w organizacji konferencji współorganizowanej przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie oraz Centralną Komisję Egzaminacyjną pt. „Matura 2017 z przedmiotów społecznych i humanistycznych” (21.10.2016, Olsztyn).

Siedmiokrotnie byłem członkiem komitetu naukowego konferencji: I Studencko-Doktoranckie Forum Bezpieczeństwa „Bezpieczeństwo w XXI wieku – wymiar lokalny, regionalny, państwowy i międzynarodowy, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 24.05.2014, Olsztyn; II Studencko-Doktoranckie Forum Bezpieczeństwa „Współczesne wyzwania i zagrożenia bezpieczeństwa narodowego”, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 23.05.2015, Olsztyn; XII Ogólnopolskie Studencko-Doktoranckiego Forum Naukowe w Olsztynie „Wybory jako święto demokracji. Kampanie, systemy, analizy wyborcze”. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 8–9 maja 2015, Olsztyn; Ogólnopolska konferencja naukowa „Przywódcy polityczni wobec współczesnych zagrożeń i kryzysów. Polska-Europa-Świat”. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 15–16.02.2016, Olsztyn; I Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Władza w przestrzeni społeczno-politycznej”. Pomędzy sprawowaniem a obywatelską suwerennością władzy. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 31.05.2016, Olsztyn; Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Bezpieczeństwo XXI wieku – wymiar praktyczny i teoretyczny” Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 3.06.2016, Olsztyn; III Studencko-Doktoranckie Forum Bezpieczeństwa „W obliczu współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa państwa”, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 09.12.2016, Olsztyn.

Aktywność dydaktyczna

Moja dotychczasowa aktywność dydaktyczna po uzyskaniu stopnia doktora przejawiała się poprzez autorskie przygotowanie programów nauczania, jak i prowadzenie wykładów oraz ćwiczeń w języku polskim z następujących przedmiotów: Teoria przywództwa politycznego; Przywódcy polityczni w Polsce i na świecie; Liderzy i inicjatywy lokalne; Elity polityczne; Przywództwo w zarządzaniu bezpieczeństwem regionalnym i lokalnym; Wiedza o państwie i prawie; Seminarium licencjackie (wypromowałem 95 prac licencjackich).

Od 2011 roku prowadzę w każdym roku akademickim wykłady i ćwiczenia w języku angielskim z przedmiotu „Political Leadership” dla studentów programu Erasmus przebywających na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie.

Popularyzacja nauki

W ramach popularyzacji nauki, w latach 2015–2018, prowadziłem wykłady z zakresu wiedzy o partiach politycznych i przywódcach dla młodzieży ponadgimnazjalnej w ramach kursu przygotowawczego do matury, organizowanego przez Instytut Nauk Politycznych UWM.

W ramach swoich kompetencji naukowych promowałem wiedzę politologiczną w lokalnych mediach (Polskie Radio Olsztyn – 4 razy; TVP Olsztyn – 2 razy).

Wychodząc naprzeciw aktualnym trendom prowadzę stronę internetową promującą wiedzę politologiczną o przywództwie politycznym (hartlinski.wordpress.com), a także rozpowszechniam publikacje naukowe szerokiej publiczności w otwartym dostępie (konta na portalach społeczno-naukowych researchgate.net oraz academia.edu).